

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พลวัตของกระบวนการชุมชนในการจัดการปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ : กรณีศึกษาบ้านดงจี้เหล็ก ตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่		
ผู้เขียน	นายอภิเดช ชัยราชา		
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)		
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.สิทธิพันธุ์ ประพุทธนิติสาร	ประธานกรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ ตันกิมยง	กรรมการ	

บทคัดย่อ

การศึกษาพลวัตของกระบวนการชุมชนในการจัดการปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์: กรณีศึกษาบ้านดงจี้เหล็ก หมู่ 4 ตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาว่าชุมชนมีการรับรู้ ให้ความหมาย ต่อปัญหาเอดส์ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กอย่างไร 2) เพื่อศึกษากระบวนการชุมชนในการสร้างกลุ่มองค์กรหลากหลายในการจัดการแก้ไขปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ 3) เพื่อศึกษาเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรมและอิทธิพลภายนอกที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ โดยใช้แนวคิดหลังความทันสมัย เรื่องวาทกรรมและการให้ความหมาย แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน กระบวนการชุมชนและชุมชนเข้มแข็งมาเป็นกรอบคิดและประยุกต์แนวคิดดังกล่าวให้เห็นถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีพลวัต ซึ่งการศึกษานี้ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) เอกสารรายงานทางการและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดเวทีประชุมกลุ่มแกนนำชุมชน 3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม 4) การใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ ครอบครัวผู้รับผลกระทบจากเอดส์ 24 ครอบครัว ในหมู่บ้านดงจี้เหล็ก หมู่ 4 ตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ในระยะแรกของการแพร่ระบาด เนื่องจากข่าวสารข้อมูลไม่ชัดเจน นโยบายมุ่งการควบคุมสร้างภาพของผู้ป่วยและการเสียชีวิต เป็นภาพที่น่ากลัว ทุกข์ทรมาน ทำให้การให้ความหมายของคนในชุมชนต่อผู้ติดเชื้อเอดส์ว่าอันตราย น่ากลัว น่ารังเกียจ เป็นคนบาปไม่ควรใกล้ชิด และรังเกียจผู้ที่ได้รับผลกระทบ แต่เมื่อข่าวสารชัดเจนขึ้น นโยบายเปลี่ยนไปสู่การอยู่ร่วมกันได้และสถานการณ์เอดส์และเด็กที่ได้รับผลกระทบกระจายไปทั่วทั้งชุมชนทำให้การให้ความหมายเปลี่ยนเป็นการลดความรังเกียจ ยอมรับภาระเล็ยงดู และให้การยอมรับช่วยเหลือมากขึ้น

ความรุนแรงของปัญหาโรคเอดส์ได้ส่งผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่เริ่มจากปัญหาของปัจเจกสู่ครอบครัว หลายครอบครัว ผู้เครือข่าย หลายเครือข่าย ผู้ชุมชน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนเห็นว่าเป็นปัญหาเอดส์และเด็กที่ได้รับผลกระทบเป็นปัญหาร่วม และเมื่อปัญหาขยายสู่ความสัมพันธ์ในชุมชนกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวัน ในการปฏิสัมพันธ์กันของสมาชิกจึงมีกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มฌาปนกิจศพ กลุ่มศรัทธาวิด โบสถ์เข้ามาเกี่ยวข้องช่วยเหลือเมื่อมีการเสียชีวิต และมีกลุ่มอื่นๆ เช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านฯ ที่ผูกความสัมพันธ์ในชุมชนเข้ามาจัดการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและผู้ได้รับผลกระทบมากขึ้น ซึ่งถือว่าชุมชนได้ใช้ทุนทางสังคมวัฒนธรรม โดยมีแกนนำที่มาจากกลุ่มเครือข่ายที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์กลุ่มสัมพันธ์ในชุมชน ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาได้กระทบต่อผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งในฐานะของผู้นำของเครือข่ายและฐานะผู้นำของชุมชน อย่างไรก็ตามกระบวนการจัดการปัญหาของรัฐ องค์กรเอกชน และสื่อ ได้มีผลต่อการเปลี่ยนปัญหาปัจเจกสู่ปัญหาร่วมและต่อการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการชุมชน ซึ่งขึ้นอยู่กับการแปรเปลี่ยนของสถานการณ์ปัญหา นโยบายรัฐ การสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรรัฐทั้งในระดับนโยบายและระดับท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน

แต่ถึงอย่างไรก็ตามการก่อเกิดกระบวนการชุมชนในการจัดการปัญหาเด็กที่รับผลกระทบจากเอดส์ในชุมชนบ้านดงจีเหล็กไม่ได้เกิดขึ้นโดยทันทีทันใดหรือเป็นกระบวนการที่หยุดนิ่ง แต่เป็นกระบวนการชุมชนที่มีพลวัตไหลลื่น ไปตามเหตุ ปัจจัยเงื่อนไขและสถานการณ์แต่ละช่วง โดยกลุ่มแกนนำพลัดเปลี่ยนกันมาเป็นหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการจนทำให้ผลของการแก้ไขปัญหาเอดส์และเด็กที่ได้รับผลกระทบสำเร็จไปได้ดีในระดับหนึ่ง